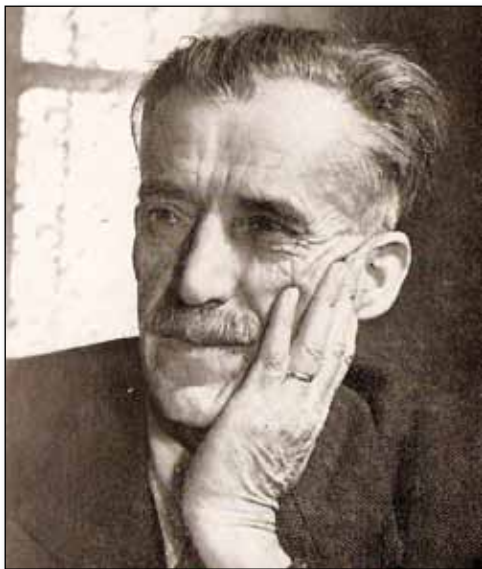

A Szabó Pál Irodalmi Emlékház

Biharugrán született, élt és munkálkodott sokáig Szabó Pál, népi íróink egyik legnagyobb egyénisége. Azt az utcát, melyben háza ma is áll, s neves lakójának nevét viseli, csúfolták egykor Félgatyaszár utcának, s hívták Alsósornak is. Mégpedig azért, mert csak egy házsor volt, s van ma is ott, elejükkel délnek, véggel északnak.

Az öreg ház nádfedelét 1919. húsvétján egy vihar leszórta. Így ír erről Szabó Pál a Nyugtalan élet Nehéz idők c. kötetében: „...Én már tudtam, hogy nagy baj van nagyon, mert maréknyi nád gyűrődött a szomszéd ház háta mögé, mintha láthatatlan seprűvel separték volna oda. S ekkor

Szabó Pál (1893-1970)

Szabó Pál édesanyja és a gyermekei társaságában, az 1930-as években

Az író felesége az újonnan kialakított dolgozószoba

leszakadt a veszedelem. Vagyis a vihar pillanatok alatt leszórta a házunk tetejét... A lánynéző legény sápadozott, a bőgőm kesernyésen vigyorgott...

De hát... a háború alatt ki vágott nádat? Senki. Nincs nád. Ha nád nincs, van: gyékény! A gyékényvágás nem sokáig tart, jó pár nap mindössze, hiszen nagyon értettem én az efféle dolgokhoz, aztán pár napot fonnyadni hagyni, aztán fűzvevesszőből gúzszt csinálni aztán a gyékényt borogatni, rákorcolni... jöhet az eső, egyelőre megbírja már úgy, ahogyan van..."

1925-ben megtoldták a felső szobát egy 2×3 méteres kisszobával, ennek ablaka betöltötte az egész utcára néző részt, és egy valamivel kisebb veranda került mellé. A kisszoba lett később az író dolgozószobája. Valószínű, hogy eme 1925-ös alakításkor került a gyékény helyére cseréptető. A többszöri toldás háromlépcsőssé alakította a ház gerincét.

Az első Kossuth-díj után, 1951-ben ismét alakítja a házat. Verandát alakít a kisszobából, a régi kisveranda egy részéből, s a kisebbik rész mosdófülke lesz. Egyméteres féleresz, nagy ablakokkal, melyeken besüt a nap éltető fénye és melege.

Az építőanyag akkoriban nehezen volt beszerezhető errefelé, ezért sofőrnének, Kék Istvánnak az apósa, aki asztalos volt, szerzett Pesten bontott állvány-deszkát, amiből itt, helyben csinálta az új ajtókat, ablakokat. A két szoba közé négyszárnyas üvegajtó került, és megemelték 15 centiméterrel az öreg szoba falát. A járószint aljzatát feltöltötték, hogy egy szintben legyenek és lebetonozták. Addig (1940-től) téglapadozatú, előtte pedig földes volt. A felső szobát még 1936-ban lepadlózták. Az öreg házban kicserélték a geren-

Jeles művek születésének színhelye

Az író háza a 1970-es években

Az író portréja a ház falán

dákat. A bontáskor derült ki, hogy az öreg ház mennyezete napraforgószárból készült. A tornác faágasai helyére fehérre meszelt kőoszlopok kerültek. A pénz azonban hamar elfogyott, ezért az alsó szobát már csak tapasztották, mivel nem futotta vakolásra.

Szabó Pálnak a budai házában is a veranda volt a dolgozószobája, itt, Ugrán is. Szerette a napot, a fényt, s ha valamilyen nagy munkáján dolgozott, befejezni azt mindig hazatért. Haza, abba az utcába, abba a vályogházba, ahonnan egykor elindult az irodalmi élet magaslatára.

Szabó Pál 1970. október 31-én bekövetkezett halála után még egy átépítés történt a házon: a tornácot beüvegeztették, s az istálló helyén konyhát és fürdőszobát alakítottak ki.

Az író háza napjainkban

Emléktábla ház falán

1971-ben a család emlékszobát alakított ki az író kedvenc helyén: a verandán. Összegyűjtötték kedves használati tárgyait, bútorait.

Szabó Pál bronz portrédomborművét (mely Gera Katalin alkotása) 1972-ben helyezték el a ház utcára néző homlokzatán.

A Szabó Pál leánya – Mikitáné Szabó Erzsébet (írói nevén: Bertalan Ágnes) – által alapított Szabó Pál Irodalmi Emlékház 1973 óta szeretettel várja látogatóit, akik az író emléke előtt kívánnak tisztelegni.

1987-ben vásárlás útján a Békés Megyei Múzeumok Igazgatósága kezelésébe került az épület, s ezzel hivatalosan is múzeumi rangra emelkedett. A múzeum egész évben látogatható. Szabó Pál kedvelt munkahelye, napfényes verandája ma is úgy áll, mint életében. A kiállításon az író egykori dolgozószobája és könyvtára látható.

Az Emlékházban halálukig az író lánya és az ő férje, Mikita István látták el a gondnoki teendőket.

Örömünkre szolgál, hogy az Emlékházat évről-évre egyre többen keresik fel, köztük számos a külföldről érkező vendég is.

2007. november 17-én került felavatásra az épület keleti oldalán, a bejárat mellet elhelyezett emléktábla, amelyen 42 híres és jelentős személy neve van felsorolva. Azoké, akik e házban megfordultak annak idején Szabó Pál vendégként.

A 2008. tavaszán felújított Szabó Pál Irodalmi Emlékház jelenlegi fenntartója – a Békés Megyei Múzeumok Igazgatósága – a jó gazda gondosságával igyekszik megfelelni az elvárásoknak. Biharugra község önkormányzata évek óta jelentős segítséget nyújt a fenntartónak az épület állagának megóvásához. A karbantartáshoz építőanyagokkal, gépekkel és a közmunkában foglalkoztatottak élők munkájával járult hozzá a település.

Az emlékház a hét minden hozzáértő idegenvezetéssel és nagy napján szeretettel várja a látogatókat.